Dr. C. POENARU-CĂPLESCU
PROF. AGREGAT, CHIRURG ŞEF, LAUREAT AL ACADEMIEI FRANCEZE ŞI ROMÂNE
MEMBRU CORESP. AL ACADEMIEI DE ŞTIINŢE

Omagiul meu admirator
Caplescu

MUNCA ŞI MEDICINA PREVENTIVĂ

PALUDISMUL. — INSECTELE ŞI BOALELE CLASEI MUNCITOARE. — TUBERCULOZA — PROTECŢIA FEMEII MUNCITOARE.

REZUMAT AL CONFERINŢEI DELA ATENEU ŞI AL PRELEGERILOR PENTRU PROTECŢIA CLASEI MUNCITOARE DELA UNIVERSITATEA ATENEULUI.

— EXTRAS DIN ANUARUL ATENEULUI ROMÂN 1937 —

BUCUREŞTI
IMPRIMERIILE INDEPENDENTA STR. R. POINCARE, 17
1938

www.digibuc.ro

BIBLIOTE ITARĂ
BIBLIOTE IONGA
Cota II 6904 G 72572
Inventar

www.digibuc.ro

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMINE

MUNCA ŞI MEDICINA PREVENTIVĂ.

Conferinţă ţinută de d-l dr. *Poenaru C. Căplescu,* în seara de 21 Februarie 1937.

— Rezumat —

De câţiva ani auzim cuvintele : medicină curativă şi medicină preventivă. Medicina curativă constă în tratamentul bolnavilor la policlinici, la dispensare sau în spitale. Această medicină nu este întotdeauna urmată de succes, pentrucă unele boale nu se pot vindeca, deoarece bolnavii vin prea târziu, iar alte ori boala este incurabilă, din cauză că medicina şi chirurgia sunt încă dezarmate. Deaceea e mult mai util a lua măsuri pentru prevenirea boalelor. Dar această teorie nu este câtuşi de puţin nouă, căci : Nihil novi sub sole. Ilustrul medic italian **Bernardo Ramazzini,** din secolul al XVII-a (1633-1714) a fost creatorul medicinei preventive, căci spunea la cursul său din Padova : **longe praestantius praeservare quam curare,** şi în numeroase lucrări arăta cum se produc boalele profesionale. Astăzi în câmpul muncii, avem nevoie de a aplica toate măsurile pentru prevenirea accidentelor, pentru securitate, şi pentru prevenirea boalelor cari se produc în timpul şi din cauza muncii. Dar şi în afară de fabrici, uzine, ateliere, şi magazine de tot felul, trebueşte ca să îndrumăm marele public şi massele populare în special, ca să cunoască cât de uşor este a preveni şi cât de greu este a vindeca.

In primul rând se cere aplicarea higienei generale, şi apoi higiena specială fiecărei întreprinderi, unde din cauza mediului: aer confimat, pulberi, gaze nocive, vapori de acizi toxici, fum etc. sau din cauza substanţelor toxice manipulate, ca : plumb, arsenic, phosphor, mercur, hidrocarbure, tetracloretan, sulfuri de carbon, acid carbonic şi un mare număr de alte substanţe toxice, se produc progresiv debilitarea organismului şi apoi intoxicaţiunea respectivă, care produce boale dela cele mai uşoare până la cele mai grave şi mortale.

Ventilaţia. Intre măsurile de igienă generală primul loc trebue să-l ocupe **aerul curat** şi prin urmare **ventilaţia permanentă** în toate atelierele, fabricele, uzinele şi anexele acestora,

www.digibuc.ro

ca depozite, birouri, locuinţe, etc. Măsura aceasta de a da aer, fiecărui muncitor, ceace nu costă nici un ban, muncitorului fie intelectual sau manual, precum şi tuturor funcţionarilor particulari şi publici din toate autorităţile, este cea mai greu de realizat. Aci în aerul confinat, rezidă marele rău din câmpul muncii.

Organismul se debilitează şi apoi este expus tuturor boalelor. Oboseala mare a muncitorilor din toate categoriile, nu este datorită întru atâta muncii fizice, cât este datorită intoxicării organismului prin aerul confinat, care conţine şi gaze deletere, pe lângă substanţe toxice.

Apa potabilă trebueşte supraveghiată acolo unde se distribue aglomeraţiunilor. Apa trebue să fie curată, fără microbi patogeni şi să nu bea mai multe persoane, cu acelaş pahar sau cu aceiaş cană, atârnată de lanţ. Transmisiunea tuberculozei, a sifilisului, a gripei, a amigdalitelor şi altor boale contagioase, se poate face prin pahare, şi prin veselă contaminată: tacâmuri, farfurii, şervete şi prosoape, etc. In localităţile unde nu există canalizare şi apă potabilă controlată zilnic în laboratoare, trebueşte supraveghiată starea puţurilor ca să nu fie apa contaminată prin băltoacele din prejur, care se scurg în puţ printre ghizduri, sau din latrinele apropiate, de unde se scurge urina prin pământ în puţ.

Alimentarea trebue să fie controlată, curată, de bună calitate, şi în cantitate suficientă. Muncitorii se debilitează din cauza unei alimentări uniforme şi insuficiente ca şi copii muncitorilor şi ucenicii. Alimentele să fie păstrate la adăpost de muşte şi de praf. Toată clasa muncitoare să se spele pe mâini înainte de a mânca, căci altfel toate murdăriile şi substanţele toxice depe mâini sunt introduse în stomac. Patronii trebue să ştie că este absolut interzis ca muncitorii să mănânce în ateliere.

Dormitoarele constitue o mare lipsă în viaţa muncitorilor, care de multe ori nu au paturi individuale, nici saltele, nici perne, astfel că dorm chiar pe scânduri sau pe pământ, pe rogojini şi de multe ori într'o promiscuitate nepermisă. Adevărata civilizaţie cere ca fiecare muncitor să aibă un pat cu aşternut complect şi curat.

Latrinele, sunt foarte adesea defectuoase, construite la distanţe mari de ateliere, cu uşi scurte şi fără ferestre, astfel că iarna sunt îngheţate. Deaceea muncitorii care es încălziţi din ateliere, sunt expuşi la răceli şi la boale pulmonare ca : bronşite, gripe, nevralgii, pneumonii, pleurezii, etc. zise **a frigore.** Această mare morbiditate constatată iarna, ar putea să dispară cu totul, dacă latrinele ar fi încălzite şi legate prin coridoare cu atelierele. Deasemenea igiena morală nu este aplicată, latrinele fiind de multe ori insuficiente şi ne separate pe sexe. Să fie intrări la distanţă unele de altele. Hârtia lipseşte aproape

www.digibuc.ro

totdeauna din latrinele unde sunt aglomeraţiuni şi chiar din ale autorităţile publice, fie chiar şi la Ministerul Sănătăţii.

Prevenirea boalelor profesionale este una din cele mai importante măsuri pentru a înlătura intoxicarea organismului cu subsatanţe manipulate ca pulberi sau vapori de : plumb, fosfor, arsenic, mercur, benzen, dinitrotoluen, vapori nitroşi, cari se degajă acolo unde se manipulează acidul nitric, vapori de alţi acizi şi de gaze toxice, sulfuroase sau altele.

Pentru aceasta se cere cea mai strictă higienă aplicată individual, ca spălarea mâinilor şi a feţei cu săpun şi apă caldă după încetarea lucrului, gargară, şi apoi igiena generală a corpului. Ingrijirea dinţilor şi a tubului digestiv, îngrijirea ochilor, etc. Igiena localului trebue să fie foarte riguros aplicată în oricare întreprindere industrială sau comercială dar cu deosebire, prin aparate speciale aspiratoare acolo unde sunt pulberi, gaze, fum sau vapori toxici. Toate uneltele de lucru, mărfurile şi maşinile de orice fel, să fie curat întreţinute zilnic, pentru ca atelierele şi magazinele să nu devină un depozit de praf şi microbi periculoşi.

Vestiarele lipsesc în majoritatea cazurilor. Hainele sunt atârnate prin ateliere, sunt astfel îmbâcsite de praf, şi de pulberi toxice, iar hainele de lucru lipsesc.

Fişe sanitare. Fiecare salariat din industrie şi comerţ trebuie să posedă o fişă sanitară, cu examenul periodic pentru a se putea şti în orice moment starea sănătăţii. In acest examen a tuturor oamenilor sănătoşi în aparenţă, dar de multe ori bolnavi în realitate, stă toată importanţa medicinei preventive. Numai prin această examinare periodică la fiecare trei luni sau cel puţin la 6 luni, se pot descoperi multe boale la începutul lor, atunci când sănătatea asiguratului nu este încă alterată. A aştepta ca muncitorul bolnav să vie la consultaţie, ar rezulta cel mai mare rău, deoarece el, ca să nu piardă salariul, muncetşe până e doborât de boală, pe câtă vreme prin examenul preventiv, boala poate să fie oprită la timp, pentru că a fost descoperită, când asiguratul părea că-i sănătos.

Securitatea muncii şi prevenirea accidentelor. Aplicarea măsurilor de prevenirea accidentelor este încă foarte greu de realizat. Lipseşte încă un control tehnic serios, sever şi competent. Maşinele nu au aparate de protecţie, chiar roţile şi curelele de transmisiune periculoase, nu sunt îngrădite. Instalaţiunile electrice sunt defectuoase, astfel că se pot produce accidente grave, din care unele mortale, cum s'au înregistrat până acum, în total mai mult de 1000.

Scările fixe sau mobile, sunt cauza multor accidente. Cele fixe, de multe ori neavând balustrade, iar cele mobile fiind uzate, putrede şi fără fixare. Din această cauză ori se rup sau alunecă.

Oboseala şi munca în picioare. Până acum nu este controlată oboseala inutilă şi munca în picioare în întreprinderile

www.digibuc.ro

industriale şi comerciale, adică ştiinţa noastră nu este aplicată pentru bine clasei muncitoare nici în această privinţă. Astfel numai în industria textilă, în fabricele de bomboane, de cartonage, în magazine, etc., un număr foarte mare de femei muncesc în picioare câte 10-16 ore. Acelaşi lucru se întâmplă cu tipografii. şi cu mulţi meseriaşi din diferite întreprinderi ; cu toţi vânzătorii din prăvălii, care stau toată ziua în picioare. Din această cauza se produc boale de multe ori grave. Astfel: piciorul lat dureros la tineri adolescenţi, apoi varicele membrelor inferioare la cel puţin 50% din femei. Aceste varice au consecinţe în boalele infecţioase şi după faceri, căci se complică cu flebite. Mulţi muncitori şi muncitoare în picioare, au ulcere varicoase care constitue o mare infirmitate. Dar toată această masă muncitoare ar trebue să stea jos, acolo unde se poate ; acelea care împachetează pentru expediţie, acele care lucrează la mese prea înalte şi acei cari lucrează la maşini cu pedale fie de mână sau de picior, precum şi toţi tipografii culegători, ar putea muncii foarte bine şezând, dacă toate mesele şi maşinele uneltele, ar fi construite raţional, inteligent, mai scurte, şi cu pedale în aşa mod dispuse, ca să se poată lucra şezând, fie cu mâna, fie cu piciorul.

In toate magazinele vânzătoarele şi vânzătorii să aibă scaune la dispoziţie, în timpul când nu sunt clienţi.

Ajutorul de urgenţă. Medicina preventivă cere ca să avem posturi de prim ajutor bine organizate. şi cu personal competent. In cazuri de asfixii prin gaze toxice sau prin înecare, prin electrocutare, în cazuri de răniri şi loviri prin accidente din fabrici şi ateliere sau prin accidente de circulaţie : automobil, tramvai, cale ferată, căruţă, cal de călărie, ca şi în toate exerciţiile de sport, şi la înnot. In caz de accident trebuesc posturi cu personal gata la ori ce moment. In Capitală avem din fericire, organizată opera admirabilă a distinsului Profesor Nicolae Minovici : salvarea şi spitalul de urgenţă cu care se complectează în modul cel mai fericit. Dar în afară de oraşe, drumurile impracticabile şi lipsa mijloacelor de transport în condiţiuni bune, fac ca ajutorul de urgenţă să lipsească în cele mai multe cazuri. D-l Ministru Continescu a înzestrat asistenţa cu 60 automobile sanitare. Opera însă trebuie complectată, acolo unde nu sunt drumuri. Aviaţia civilă şi aviaţia sanitară sunt datoare a colabora pentru organizarea centrelor de urgenţă, cu avioane sanitare pe o rază de 300 km. Aşa cum are Franţa în Maroc şi ţările apusene. Danemarca are un serviciu aerian perfect organizat în Islanda. Crucea Roşie să complecteze opera Doctorului Minovici, căci are ca preşedinte pe distinsul dr. Costinescu, Ministrul Sănătăţii, care zilnic pune multă competenţă şi suflet în rezolvarea tuturor problemelor sanitare. Am arătat la ocaziuni, ce mari servicii va aduce aviaţia sanitară, în toate transporturile de urgenţă.

www.digibuc.ro

Serurile şi vaccinurile preventive. In toate formaţiunile sanitare de ori care categorie: policlinici, dispensare, spitale, sanatorii, etc. trebue ca să existe în farmacii, toate serurile şi vaccinurile necesare pentru ca să fie făcute injecţiile imediat, ori de câte ori se prezintă cazul. Astăzi foarte multe instituţiuni din oraşe şi dela ţară, nu au nici măcar ser antitetanic, pentru injecţiunile preventive atât de necesare şi obligatorii. Toate serurile şi vaccinurile aflătoare, vor fi preschimbate la timp, după indicaţiunile ce poartă fiecare.

Băile. Având în vedere că higiena corporală este una din condiţiunile esenţiale ale sănătăţii, e absolut necesar reorganizarea băilor existente în spitale, precum şi înfiinţarea de băi publice care lipsesc aproape cu totul în târguri şi oraşe. Ori ce şcoală nouă, ar trebui să aibă băi aşa cum am cerut în 1924 prin ziarul Viitorul, pentru elevi şi basinuri, pentru ca toţi să înveţe înnotul, exerciţiu foarte higienic şi util. Astfel nu am mai avea atâtea accidente mortale prin înnecare.

In toate staţiunile balneare şi climaterice să existe posturile pentru prim ajutor de urgenţă, dar să fie bine organizate şi înzestrate cu aparatele Panis pentru respiraţie artificială, Camus şi Piketti pentru administrarea carbogenului; deoarece altfel, nu vor servi la nimic. Deasemenea la munte unde se fac excursiuni regulat şi exerciţii sportive, trebue să existe posturile de prim ajutor. Medicina preventivă cere în toate şcoalele profesionale şi de meserii, să existe aplicate toate mijloacele tehnice, sanitare, pentru ca elevii şi elevele să se deprindă cu o igienă cât mai riguroasă.

Insfârşit autorităţile superioare să ştie, că toate alocaţiile bugetare pentru hrană, în toate aglomeraţiile, ca şcoale, internate, cazărmi, cantine, etc., să fie mărite în raport cu scumpetea traiului, deoarece, cu alocaţii insuficiente ca azi, alimentarea nu poate să fie de bună calitate şi nici suficientă cantitativ. Din această cauză toate organismele sunt debilitate şi de aceea sunt expuse la toate boalele, prin lipsa de rezistenţă.

Salariile de mizerie. Din cauza salariilor insuficiente, în raport cu munca, salariaţii din industrie nu pot trăi cu 750—2000 lei lunar, aşa cum se plăteşte în majoritatea cazurilor în fabrici şi uzine, deaceea locuinţa muncitorului, nu poate să fie în condiţiunile cerute de medicina preventivă. Atâta timp cât oamenii vor munci 10—12—14 şi 16 ore pe zi, în special femeile în număr foarte mare, iar la sfârşitul săptămânii vor primi numai 250—400 lei, nu vom putea aplica în clasa muncitoare nici o medicină preventivă. Cine a formulat minimum de existenţă 750 lei? Acela e marele vinovat. Minimum de existenţă trebue să fie 3000 lei, fără nici un impozit fiscal!

Laboratoarele pentru controlul produselor alimentare, pentru controlul cărnii tăiată în abatoare, pentru examenul aerului din aglomeraţiuni, (dozarea gazelor toxice, numărarea

www.digibuc.ro

pulberilor şi microbilor pe metru cub, în ateliere, magazine, şcoale, fabrici etc.) trebue să devie o realitate generală, nu numai un deziderat pe care l'am exprimat încă de mult.

Locuinţele insalubre. Problema cea mai grea de rezolvat, deoarece tot din cauza mizeriei, se găsesc locuinţe cu o singură cameră, în care se adăpostesc 4, 5 până la 10 persoane de diferite etăţi şi de ambele sexe, din clasa muncitoare. Politica socială cere construirea unui mare număr de locuinţe eftine pe o scară întinsă în toată ţara, la periferia oraşelor, pentru clasa muncitoare. Aceste locuinţe să fie igienice, spaţioase, luminoase, şi cu apă la îndemână, care astăzi lipseşte în multe locuri, ceiace face igiena imposibilă. Acei care ne guvernează sunt rugaţi să-şi aducă aminte de formula atât de necesară pentru sănătatea publică, a marelui om politic **Disraeli,** care spunea : **„Adevăratul om de guvernământ, trebue să pue mai presus de toate sănătatea publică"** ceea ce în adevăr a realizat distinsul ministru al sănătăţii Dr. I. Costinescu în ultimul timp, cu concursul guvernului liberal Tătărescu.

www.digibuc.ro

PALUDISMUL. INSECTELE ŞI BOALELE CLASEI MUNCITOARE. TUBERCULOZA. PROTECŢIA FEMEII MUNCITOARE

Patru prelegeri ţinute în zilele de 5, 12, 19, 26 Martie 1937, la Universitatea Ateneului Român de *Prof. Agregat Poenaru Căplescu.*

(Rezumate)

I.

Paludismul.

Clasa muncitoare industrială şi comercială se află răspândită pe tot cuprinsul ţării, prin urmare şi în regiunile impaludate.

Paludismul, boala care se cunoaşte în popor sub numele de febră palustră, este cunoscută din timpurile cele mai vechi, când se credea că frigurile de baltă, se produc din cauza emanaţiunilor care es din pământ şi din locurile mlăştinoase, de aci şi cuvântul de paludism: palus-udis = lac, baltă, sau din emanaţiuni cari viciază aerul: malaria = mal-air. Nu s'a cunoscut cauza acestei boale până la descoperirile genialului Pasteur, când unul din colaboratorii săi Laveran, a descoperit un parazit în sângele soldaţilor morţi în Algeria, de febră palustră. De atunci cercetările s'au înmulţit şi s'a constatat că toţi bolnavii de febră palustră au în sânge parazitul pe care l-au numit hematozoarul lui Laveran. Rămânea totuşi să se stabilească cum pătrunde în sângele omului. După îndelungate cercetări s'a stabilit că numai ţânţarul **Anopheles maculipennis,** este agentul care transmite boala. El înţeapă un om bolnav şi suge sângele cu care se hrăneşte. Apoi parazitul se înmulţeşte în corpul ţânţarului şi când înţeapă pe omul sănătos ca să sugă din nou sânge, inoculează şi parazitul. După ce hematozoarul a fost inoculat în corpul omului prin înţepătura de ţânţar, se răspândeşte în sânge şi de obicei se localizează în splină.

După câtva timp prin multiplicarea schizogonică, paraziţii devenind mai numeroşi, pe deoparte distrug globulele roşii în

www.digibuc.ro

interiorul cărora trăesc, iar pe de altă parte substanţele toxice pe care le secretă în viaţa lor, produc o alterare generală în masa sanguină, care încetul cu încetul, imprimă bolnavului aspectul şi caracterele, anemiei palustre.

Cu cât accesele se repetă mai mult, cu atât se constată o ipertrofie mai pronunţată a splinei. Această ipertrofie poate ajunge la dimensiuni enorme, aşa încât ,de unde splina în stare normală, cântăreşte 200 gr., este situată în ipohondrul stâng sub diafragma şi înapoia stomacului, unde nu este palpabilă, după ipertrofia palustră se măreşte, se coboară, ocupă o mare parte din cavitatea abdominală şi poate ajunge la o greutate de 1, 2, 3, 4 şi chiar 5 kg. După alterarea splinei urmează la impaludaţii cronici şi o alteraţiune concomitentă şi secundară a ficatului, cu ascită : dropică. In afară de aceste organe se pot găsi alteraţiuni în sistemul nervos central şi periferic, impregnat cu melanină, în rinichi, etc.

Paludismul în România. La noi paludismul trebue privit ca o chestiune de mare importanţă socială, căci după datele precise publicate de regretatul Prof. Felix, ca director al serv. Sanitar, rezultă că aveam în ţară, la 1901, peste 200 mii impaludaţi. Din iniţiativa regretatului Prof. Cantacuzino, s'au întreprins în 1905—1906, campanii anti malarice (chininizare) sub conducerea D-rului Irimescu şi care s'au repetat apoi, dând bune rezultate, dar numai locale şi temporare. Metoda ar fi astăzi costisitoare şi cere un personal sanitar numeros.

Dar ori ce sacrificiu e necesar pentru a salva pe impaludaţi şi pe descedenţii lor, căci hematozoarul este şi infanticid.

Plasmodioza umană. Febra palustră sau paludismul, numit şi malaria, se prezintă sub mai multe forme, după felul parazitului care a fost inoculat în sângele nostru. Astfel sunt trei specii de hematozoar numiţi astăzi : Plasmodium falciparum care produce febra în fiecare zi, sau quotidiană. Plasmodium vivax, care produce accesul de febră la 3 zile, sau febra terţă şi Plasmodium malariae care produce accese la 4 zile, sau febra quartă.

Febra plasmodială, se manifestă prin accese de febră care sunt caracteristice şi de obicei în formele comune se repetă la intervale de timp egale, în mod foarte regulat. In ce constă accesul de febră palustră ? Bolnavul cu puţin înaintea accesului nu se simte bine, unii simt o oboseală, se întind şi de multe ori cască, apoi sunt apucaţi de un frig puternic, întreg corpul prezintă tremurături, dinţii clănţăne în gură şi chiar patul se mişcă. Bolnavul se înveleşte cu ce găseşte, dar totuşi nu se poate încălzi. După această perioadă de frig, care poate dura dela 10 minute, până la o oră şi mai mult, urmează o perioadă de căldură ; bolnavul se înfierbântă, temperatura corpului se ridică la 39 °, 40 ° şi chiar mai mult.

www.digibuc.ro

Faţa bolnavului este aprinsă şi pulsul frequent. După această perioadă de căldură, urmează o perioadă de transpiraţiune. Bolnavul năduşeşte şi transpiră aşa mult, încât rufele şi aşternutul se udă. Bolnavul apoi se linişteşte şi totul reintră în ordine. Prin urmare un acces de febră palustră sau plasmodioză se rezumă în trei cuvinte: frig, căldură şi transpiraţiune. Dacă aceste accese se repetă zilnic la aceiaşi oră, febra se numeşte quotidiană (quoties-fiecare), dacă accesul se repetă la 2 zile, adică o zi da şi una nu, a treia zi iar, avem febra terţă; iar dacă accesul se repetă la câte trei zile, adică o zi da, două nu, şi a patra iar, avem febra quartă. Această formă de febră trebue să fi fost gravă şi era cunoscută încă din antichitate, deoarece Romanii aveau un blestem: Quartana te teneant! (apucate-ar febra de patru zile).

Trebue să ştiţi că febra palustră este foarte răspândită pe suprafaţa globului şi că omoară în fiecare an câteva milioane de oameni.

In ultimul timp a început o acţiune antipaludică energică. Distinsul Dr. I. Costinescu, Ministrul sănătăţii ,se ocupă în mod riguros ştiinţific de asanarea regiunilor mlăştinoase, pentru ca în adevăr paludismul să dispară, cum a dispărut din ţările joase, Belgia şi Olanda, din Italia, ş. a.

Legiuitorul italian a cerut încă din 1901 ca paludismul care apare vara în timpul muncei agricole în ţinuturile impaludate şi la muncitorii tineri şi sănătoşi, să fie considerat ca accident de muncă, ceia ce va fi nevoie a se introduce şi la noi, cu ocazia modificării legii Asigurărilor.

Dacă mergeţi într'un ţinut impaludat, ca să nu vă îmbolnăviţi de paludism, luaţi regulat chinină sulfurică în pastile de 0,50 gr. timp de o săptămână. Apoi faceţi pauză o săptămână şi reluaţi iar chinină. Această metodă preventivă, de chininizare e foarte bună individual, dar febra palustră nu va dispare din ţară, decât după ce se va generaliza şi termina campania începută cu atâta chibzuinţă.

II.

Insectele şi boalele clasei muncitoare. (Rezumat)

In clasa muncitoare, din cauza salariilor de mizerie, igiena individuală şi casnică, nu este aplicată. Din această cauză insectele periculoase, se pot înmulţi şi deveni cauza multor boale, de multe ori grave şi chiar mortale. In primul rând este păduchele de cap, — pediculus capitis — care se găseşte de altfel în toate clasele sociale de ambele sexe. Este mai periculos la copii, care scărpinându-se cu unghiile murdare, îşi produc infecţiuni ale pielii capului şi consecutiv inflamaţia ganglionllor cervicali. De cele mai multe ori boalele pielii capului, nu au altă cauză primitivă.

www.digibuc.ro

Păduchele de corp — pediculus corporis — este acela care transmite prin înțepături agentul tifosului exantematic: Riketzia Prowazeki.

Din cauza acestor păduchi în timpul războiului mondial, a bântuit în armate și în populația civilă, tifosul exantematic; care nu numai că a omorât mulți oameni ,dar pe cei care s'au vindecat, i-a dat pradă tuberculozei.

Păduchii de lemn — acantia lectularia — care colcăe prin multe locuințe în mizerie și chiar mai sus, poate transmite de asemenea boale contagioase, dacă a supt mai înainte pe oamenii bolnavi.

Purecii sunt insecte de asemenea nu numai supărătoare dar și periculoase. In general ei transmit ciuma, căci suge sângele dela șobolanii bolnavi de ciumă și apoi înțepând pe om inoculează baccilul boalei, descoperit de Yersin. Epidemiile de ciumă se sting azi foarte ușor prin distrugerea șobolanilor din vapoare, magazii, docuri, precum și a purecilor apoi prin izolarea bolnavului și deparazitare.

Muștele — musca domestică — sunt insecte foarte periculoase, fiind murdare, deoarece se depun pe cadavre, materii fecale și pe toate materiile în putrefacție, apoi din latrine intră în locuințe, în bucătării, în sufragerii. Se așează pe pâine, pe alimentele descoperite înaintea mesii, ca: brânză, mezeluri, măsline, etc., pe biberonul copilului și astfel se transmit boalele cele mai grave.

In afară de musca obișnuită, sunt alte varietăți și mai periculoase cum este musca numită: **stomoxys calcitrans**, sau a calului, care se așează pe animalele moarte de dalac, și pe pieile acestor animale care se găsesc în industrie, în fabrici de pielării și astfel înțepând apoi pe om și pe muncitorii din fabrici de tăbăcărie, le inoculează baccilul cărbunelui — bacillus antracis — Pasteur, care produce buba neagră, dalacul.

In Africa există numeroase specii de muște periculoase dar în special: glossina palpalis, care înțeapă pe indigeni, inoculându-le un protozoar: trypanosoma sanguinis hominis (gambiense), care produce boala somnului, foarte gravă și mortală.

Țânțarul deasemenea poate inocula febra palustră dacă a supt sânge dela un bolnav impaludat. E bine să știți că paludismul omoară în fiecare an mai multe milioane de oameni pe suprafața globului cum v'am spus la conferința paludismului.

Numărul insectelor care pot produce boale la om este foarte mare, cu deosebire în țările calde: foarte multe varietăți de muște și de țânțari la care se adaogă căpușele.

Râia, este o boală a pielli produsă de un păianjen mic care nu se vede cu ochiul liber: sarcoptis scabiei varietas hominis. Ca toți păianjenii are opt picioare și este unisexuat, Corpul este turtit ca de broască țestoasă și este presărat cu țepi fini care produc mâncărimi, când femela care pătrunde

www.digibuc.ro

în piele, sapă sau scobeşte în piele nişte galerii în care îşi depune ouăle. Parazitul acesta este cosmopolit şi noctambul. Deeacea oamenii cu râie au mâncărime numai noaptea, din care cauză se scarpină şi de multe ori nu pot dormi. Din cauza acestor scărpinături, cu unghiile murdare fiind şi pielea murdară, se produc infecţiuni locale cu puroi care de multe ori ocupă nu numai mâinile, dar şi membrele inferioare şi constatăm că se măresc ganglionii limfatici. Toate aceste complicaţiuni pot fi evitate, dacă boala este tratată dela început ; e nevoie însă de îngrijire medicală. Bolnavul se fricţionează seara cu un unguent sulfurat, pomadă cu pucioasă, şi se poate vindeca în câteva zile. Dar în acelaşi timp rufăria trebue schimbată regulat în fiecare zi în timpul tratamentului şi aşternutul întreg băgat în etuvă ; pentru că păianjenul râiei stă în aşternut ; plăpumi, perne, saltele. Boala se transmite numai în timpul nopţii, atunci când un om sănătos se culcă cu un om răios. In clasa muncitoare se întâlneşte sub formă de epidemie în aglomeraţiuni, unde mai mulţi oameni dorm pe rogojini unul lângă altul. Alte ori în şcoale de meserii, cămine, căzărmi, internate, etc., când vine unul din concediu bolnav de râie şi contaminează pe ceilalţi.

Prin urmare igiena corporală este singura care poate să înlăture toate boalele produse de aceste insecte parazite. Muncitorii trebue să ştie că animalele domestice : câinele şi pisica se purecă toată ziua, aşa că şi ei trebue să se cureţe, dacă nu, se umple de păduchi. In timpul războiului soldaţii care n'au murit de gloanţele duşmanului pe front, au putut să fie omorâţi de un păduche, dinapoia frontului.

In această privinţă Majestatea Sa Regina Maria a dat un minunat exemplu de abnegaţiune în timpul războiului. Pretutindeni apariţia Sa albă şi strălucitoare, turna balsamul vieţii în sufletele desnădăjduite. Aşa am văzut-o la Feteşti, unde eram şeful unei secţiuni de chirurgie al Spitalului de Evacuare al Corp. V Armată. Tot aşa am văzut-O la Podul Iloaei, unde funcţionam la Spitalul XIV de Evacuare şi apoi la Iaşi, la Spitalul Brâncovenesc.

Majestatea Sa Regina Maria, vizita nu numai pe răniţi, dar fără nici o teamă pe toţi bolnavii de tifos exantematic, la care în Iaşi am avut onoarea a O conduce. Majestatea Sa a dat cea mai înaltă pildă de devotament şi de abnegaţiune pentru aproapele în suferinţă. M. S. Regina Maria a fost Sublimă pretutindeni. Noi medicii vedeam în urmă ochii strălucitori ai bolnavilor reînsufleţiţi, şi care adânc recunoscători O binecuvântau.

Prin urmare, contra acestor insecte casnice atât de periculoase, e nevoie de săpun şi apă caldă pentru cap şi un pieptene des, muiat în oţet.

Pentru ouă se poate întrebuinţa fricţiunea părului, cu

www.digibuc.ro

petrol, terebentină diluată cu alcool, oţet aromatic sau alcool camforat. Casa trebue curat întreţinută pentru ca să dispară insectele atât de numeroase uneori : pureci, păduchi de lemn etc. Când lipseşte igiena în aglomeraţiuni, oamenii se umple de păduchi, atunci trebuesc **deparazitaţi :** tunşi cu maşina, raşi peste tot şi, apoi unşi cu gaz, îmbrăcaţi cu rufe curate, iar hainele date la etuvă.

III.

Tuberculoza (Oftica).

Tuberculoza se poate căpăta din scuipatul ofticosului care conţine bacilul Koch. Este bine cunoscut faptul că tuberculoza este una din boalele cele mai ucigătoare ale omenirii. Ea seceră însă cu deosebire în clasa muncitoare, unde este mai multă ignoranţă şi mai mare mizerie ; unde stau în aceiaşi cameră tuberculosul cu cei sănătoşi. Cu cât o ţară devine mai industrială, cu atât tuberculoza devine mai frequentă şi aceasta se datoreşte faptului că munca se exercită în general în condiţiuni foarte grele şi fără a se putea aplica nici chiar măsurile strict necesare, indicate de igiena industrială şi comercială. Hippocrate spunea cu patru sute de ani a. Ch. : „cea mai mai mare, cea mai grea şi cea care omoară mai multă omenire este ftizia". De atunci şi până astăzi această afirmaţiune a rămas neschimbată.

Din istoria tuberculozei rezultă că în Anglia această boală s'a întins în perioada extinderii industrii între 1850—1860, deasemenea în Cehoslovacia s'a răspândit mult între 1900—1910. Deaceea şi la noi nu putem admite alte afirmaţiuni asupra întinderii tuberculozei în ţară, care nu corespund realităţii, chiar dacă sunt făcute de ftiziologi. Pentru a lupta în contra acestor boale sociale, trebue să aplicăm nu numai medicina curativă dar cu deosebire pe cea preventivă. Desigur că profilaxia tuberculozei în câmpul muncii trebue să ne preocupe în cel mai înalt grad, cu deosebire azi când societatea pentru profilaxia tuberculozei, sub patronajul Majestăţii Sale Regelui, dublată de societatea pentru studiul tuberculozei, a intrat mai mult pe calea realizărilor materiale ale armamentului anti tuberculos, când conducerea Ministerului Sănătăţii Publice, o are distinsul nostru confrate Dr. I. Costinescu, care pune tot sufletul şi toată competenţa necesară, pentru a complecta mijloacele de apărare ale sănătăţii publice. Ca chirurg m'am ocupat întotdeauna de tuberculoşii chirurgicali, care sunt primitivi tuberculoşi medicali, ca şi de bolnavii chirurgicali care sunt în acelaşi timp tuberculoşi pulmonari. Trebuesc descoperiţi şi izolaţi toţi tuberculoşii din fabrici, ateliere, magazine, care tuşind răspândesc moartea în jurul lor.

www.digibuc.ro

După cele constatate de mine în câmpul muncii la noi, cred că Lumière are dreptate, când nu sunt tuberculoşi cu baccili, spune Academiei de Medicină din Paris că tuberculoza adultului în majoritatea cazurilor, nu este de origină exogenă ci endogenă, e o auto reinfecţiune secundară din tuberculoza latentă ce o avem în organism.

In adevăr condiţiunile grele în care se efectuează munca la noi: oboseala excesivă (9—10—14 ore pe zi), alimentarea insuficientă şi cu deosebire igiena absentă, ne dovedeşte cu prisosinţă cauzele tuberculizării.

Eu socotesc şi sunt absolut convins că cea mai importantă cauză a tuberculizării în câmpul muncii, este lipsa de aer curat şi deci munca în aer confinat şi contaminat. Ne lipseşte în uzine, în fabrici şi ateliere o ventilaţie suficientă, permanentă. Aerul confinat încărcat cu pulberi inerte, cu microbi, cu vapori, cu gaze deletere, având o temperatură ridicată (după felul industriei), stă la baza cauzelor primitive ale tuberculozei. Chiar în dependinţele fabricilor şi atelierelor de tot felul, în localuri de expediţie, etc., nu există nici-o ventilaţie utilă, iar acolo unde există este cu totul incomplectă şi deci iluzorie. De aceea şi sătenii care au intrat pe scară întinsă după războiu în industrie, aci se tuberculizează.

Noi medicii care trecem câteva minute prin aceste localuri, nu am putea sta mai mult, din cauza aerului viciat, care te înăbuşe. Dar asiguraţii care stau 10—12—14 ore muncind din greu? Munca atât de nocivă în aer confinat, ar putea fi suportată fără consecinţe, în aer curat.

Cultura masselor muncitoare, ridicarea standardalui de viaţă, ca să se hrănească cu o alimentare mai substanţială şi mai complectă, ceiace astăzi lipseşte cu totul. Conferinţe în centrele muncitoreşti, publicaţiuni şi o secţiune specială a tuberculozei în muzeul ce se va înfiinţa.

Dar principalul va fi mărirea salariilor de mizerie.

Când construcţiunile pentru întreprinderile industriale şi comerciale vor fi în aşa fel dispuse ca să se poată aplica igiena industrială şi comercială, tuberculoza se va reduce imediat; tot astfel cu privire la tuberculoza muncitorilor dela ţară, nu se poate modifica starea actuală decât prin realizarea în viitor a igienei rurale, care este o problemă foarte complexă, pentru că cuprinde faptul social, cultural şi economic.

IV.

Protecţia femeii muncitoare.

Femeea suferă mai mult din cauza muncilor grele efectuate în condiţiuni ne igienice, decât bărbatul. Femeea este mai puţin rezistentă la munci grele, astfel bărbatul are indi-

www.digibuc.ro

ciul de forță la dinamometru 1000, iar femeea 570. Din cauza aceasta la munci egale, femeea se bolnăvește mai des, moare în proporție mai mare. Intoxicațiunile și boalele profesionale ating 20 % bărbați și 28 % femei. Boalele sexuale la 10.000 bărbați sunt 40 bolnavi, adică 4 0/00, iar la 10.000 femei, sunt bolnave 225, adică 22,5 0/00. Femeea trebue să se odihnească în timpul sarcinei cât mai mult, pentru ca să nască un copil mai greu și rezistent. Astfel în 10 zile de odihnă la finele sarcinei, copilul câștigă 62 grame în greutate ; în 20 zile, câștigă 238 gr., în 30 zile 346 gr., iar dacă mama se odihnește 40 zile, copilul câștigă 412 gr. Și mortalitatea copiilor după naștere este proporțională la sută, cu munca mamei din timpul sarcinei. Alăptarea este cel mai important factor cu privire la rezistența copiilor născuți. Acei care au mame muncind în fabrici, mor mai mulți decât aceia care au mamele acasă și care pot să-i alăpteze și să-i îngrijească, deci mor mai puțini. Dar cel mai important rol îl joacă ignoranța, sărăcia și mizeria.

In general tot ce îndepărtează pe copil de mamă, îl pune în stare de suferință, în pericol de moarte. Sufletul și laptele mamei nu se pot înlocui nici odată. (Pinard).

Perioada menstruală e tulburată prin intoxicațiuni, Saturnismul este mai frequnt și mai grav la femeile care lucrează în olării ; se produc convulsiuni, orbiri, paralizii. Femeea rezistă puțin la intoxicațiunile su sulfur de carbon, cu nitro și amino derivații benzenului. In general benzenul poate cauza hemoragii grave între menstruații și toate toxicele au un răsunet asupra organelor genitale femenine, și produc chiar inaptitudini concepționale. In timpul sarcinei femeea trebue să fie foarte prudentă în fabrici și ateliere, ca să nu aibă poziținea corpului defectuoasă. Mișcările prea pronunțate, ridicarea, îndoirea, aplecarea, șederea pe vine, pot schimba poziținea normală a fătului sau produce hemoragii și avorturi, etc. Deasemenea sforțările, ridicarea de greutăți, lovirile. Femeea muncitoare trebue să știe că băuturile spirtuoase, acidul carbonic, și plumbul omoară 50 % din copii înainte de naștere.

Boalele tubului digestiv sunt iarăș mai frequente la femei.

Deaceea protecția femeii este absolut necesară din mica copilărie. Examenul periodic al aptitudinelor profesionale în raport cu starea fizică și intelectuală : emotivitatea, viața afectivă, starea sufletească, supravegherea în școală, desvoltarea adolescenței și a pubertății precum și controlul medical. Mai târziu examenul genital atent pentru descoperirea la timp a boalelor. Excluderea femeii dela munci grele sau periculoase: astfel este interzis să muncească în mine și cariere, nu poate conduce mașini mecanice, să nu ungă mașinile în mișcare, să nu se ocupe la curelele de transmisiune. Femeea nu poate fi întrebuințată la încărcarea și descărcarea vapoarelor, a trenu-

www.digibuc.ro

rilor, la macarale, la ferăstrae circulare, la topirea metalelor, la suflarea sticlei, la transportul materiilor incandescente, la vânzarea alcoolurilor distilate, ca şi în toate industriile insalubre. In general femeea este sub protecţia legilor numai până la 16—18 ani, în unele ţări până la 21. In general femeea nu trebue să muncească în industria plumbului, a mercurului, (oglinzii), a fosforului, a arsenicului, etc. Transportul greutăţilor mai mari de 5—10 kg. la fete de 12—14 ani, este cu totul interzis, iar între 16 şi 18 ani nu poate transporta decât maximum 15 până la 20 kgr. Femeile şi fetele sub 18 ani nu pot fi ocupate la vânzarea mărfurilor întinse pe trotuare. In tipografii nu au voe a lucra la publicaţiuni imorale.

Trebueşte controlată întrebuinţarea timpului liber, dela terminarea până la reînceperea lucrului: vagabondajul minorelor care poate duce la prostituţie. Suprimarea muncii de noapte şi a muncii în picioare, deoarece produce varice foarte grave. Trebue să realizăm securitatea muncii pe sex şi etate. In această privinţă una dintre problemele cele mai importante din punct de vedere social, este a fetelor seduse şi abandonate, mai ales când sunt şi gravide, deoarece ajung în pragul desnădejdii, al crimei sau al sinuciderii. Pe când autorii rămân nepedepsiţi, victimele sunt judecate şi închise. Şi oamenii aceştia imorali şi fără caracter fac parte dintre: patroni, tovarăşi de lucru, ingineri, avocaţi, profesori, ofiţeri, studenţi, etc. Este dar necesar ca în toate şcoalele de ori ce fel şi de orice grad, femeea să dobândească nu numai instrucţiunea didactică şi practică a profesiunii, dar cu deosebire educaţia morală cu privire la rezistenţa pentru apărarea castităţii, până la căsătoria legală, să ştie să evite seducerea şi concubinajul.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI
BIBLIOTECA ... IST. N. IORGA
Cota
Inventar 72572

www.digibuc.ro